

تأثیر کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی و ارزش شرکت

هادی محب علی

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد خوی، دانشگاه آزاد اسلامی، خوی، ایران.

Mohebali.hadi@yahoo.com

چکیده

کمیته حسابرسی به عنوان یکی از مکانیزم‌های کلیدی راهبری شرکتی می‌تواند منجر به بهبود کیفیت افشا شرکت‌ها و کارایی بازار سرمایه شود. اعضای غیرموظف هیات‌مدیره نیز در تشکیل کمیته حسابرسی کارآمد جهت ایفای وظیفه نظارتی، موثر هستند. در این راستا پژوهش حاضر به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی و ارزش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۳۹۹ (۱۲۰ شرکت) می‌پردازد. بدین منظور با استفاده از روش بررسی میدانی و اسنادکاوی، اطلاعات استخراج شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و الگوی داده‌های تابلویی مورد آزمون و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. نتایج حاصل از فرضیه نشان داد بین اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با ارزش شرکت رابطه وجود دارد. همچنین بین اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

واژگان کلیدی: اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی، تخصص مالی کمیته حسابرس، ارزش شرکت، کیفیت گزارشگری مالی.

مقدمه

کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر حاکمیت شرکتی، فرآیند گزارشگری مالی، ساختار کنترل داخلی، عملکرد حسابرس داخلی و فعالیت‌های حسابرس مستقل است و به نیابت از هیئت‌مدیره و از طریق اطمینان بخشی نسبت به وظیفه پاسخگویی شرکت، از سهامداران حمایت می‌کند (کارسلو و نیل، ۲۰۰۲). این کمیته، جهت حفظ منافع سهامداران باید نگرش جست و جو گرانه‌ای برگزیند و قضاوت‌های مدیریت را مورد سؤال قرار دهد. از این رو، ترکیب و ساختار کمیته‌های حسابرسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از طرفی دیگر، ترکیب کمیته حسابرسی، محرک اصلی اثربخشی است (فریرا، ۲۰۰۸).

در تحقیقات پیشین ویژگی‌هایی مانند استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی، ترکیب و تعداد جلسات یافت شده‌اند که جهت ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری مالی تعیین‌کننده هستند. اگر اطلاعات حسابداری مالی گزارش شده کیفیت بالا داشته باشند انتظار می‌رود که بازار سهام چنین کیفیتی را در قیمت‌های سهام منعکس کند. بنابراین برای اطمینان از آنکه اطلاعات مالی حسابداری قدرت پیش‌بینی قیمت سهام داشته باشند، اعضا کمیته حسابرسی باید دارای تخصص و تجربه مالی بوده و مستقل باشند. کالبر و فوگارتی (۱۹۹۳) بیان می‌کنند که اعضا کمیته حسابرسی با تخصص مالی و

حسابداری، اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش می دهند. علاوه بر آن مشخص است که تخصص کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می دهد. تخصص کمیته حسابرسی نقش تعیین کننده اصلی در اثربخشی کمیته حسابرسی دارد.

گودوین (۲۰۰۳) نیز از این موضوع که اعضا کمیته حسابرسی باید علاوه بر استقلال از مدیریت، دارای تخصص مالی باشند حمایت می کند. استقلال و دانش حسابرسی نقش مهمی در ارتباط کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی دارند. علاوه بر آن، اعضا هیئت مدیره نیز تأثیر مثبتی بر ارزش شرکت خواهند داشت. سال های اخیر تحقیقات خارجی زیادی در مورد نقش کمیته حسابرسی صورت پذیرفته است. در ایران در خصوص ارتباط ارزشی اطلاعات تحقیقات زیادی صورت گرفته ولی در ارتباط با کمیته حسابرسی به دلیل نوپا بودن این کمیته تحقیق زیادی صورت نگرفته است. عمده تحقیقات خارجی به بررسی تأثیر تشکیل کمیته، ویژگی ها و ابعاد آن پرداخته اند.

بیان مساله

گزارش های مالی همواره باید برای کمک به کاربران در تصمیم گیری، اطلاعات قابل اعتمادی را ارائه نمایند. گزارش مالی بایستی در بردارنده اطلاعات مربوط، قابل اعتماد، قابل مقایسه و قابل فهم باشد (کاماروزمن و همکاران، ۲۰۰۹). قابل اعتماد بودن مربوط به کیفیت اطلاعات است و این اطمینان را ایجاد میکند که اطلاعات منطقی عاری از خطا و تعصب است و صادقانه هر آنچه را که انتظار میرود بیان کند بازگو مینماید. اما جانسون (۲۰۰۵) استدلالش این است که یک گزارش سالانه هرگز نمیتواند کاملاً عاری از تعصب باشد زیرا وضعیت اقتصادی ارائه شده در گزارشهای سالانه به صورت مداوم تحت شرایطی که حاکی از عدم اطمینان است ارائه میگردد. برآوردها و فرضیات زیادی در گزارش وارد میگردند. اگرچه فقدان کامل تعصب قابل دستیابی نیست، اما برای اینکه این اطلاعات بتواند در تصمیم گیریها مفید واقع گردد، داشتن سطح معینی از دقت برای اطلاعات مالی گزارش شده ضروری است (هیأت استانداردهای بین المللی حسابداری، ۲۰۰۸).

کمیته حسابرسی یکی از کمیته های هیأت مدیره واحد اقتصادی است که مسئولیت نهایی نظارت بر کلیه فعالیت های مالی شرکت را بر عهده دارد. از جمله وظایف کمیته حسابرسی، انتصاب و عزل حسابرسان مستقل، تعیین حدود خدمات حسابرسان، بررسی یافته های حسابرسی و حل اختلافات بین حسابرسان و مدیریت است. انتخاب اعضای کمیته از خارج سازمان، استقلال اعضای کمیته را افزایش می دهد. به عبارت دیگر، نبودن مدیران موظف در کمیته ی حسابرسی سبب می شود تا حسابرسان بتوانند مسائلی همچون نقاط ضعف کنترل های داخلی، اختلاف نظر با مدیریت درباره ی اصول و روش های حسابداری، نشانه های احتمالی سوء استفاده های مدیریت یا سایر اعمال غیرقانونی مسئولان شرکت را صریح تر با کمیته ی حسابرسی مطرح کنند (منشور کمیته حسابرسی، ۱۳۹۱).

نقش اصلی این کمیته نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی شرکت است. بررسی ها و مطالعات پیشین پیرامون کمیته ی حسابرسی، تنوع بسیار زیادی را در تخصص و مهارت کمیته حسابرسی نشان می دهد. اطلاعات اخیر کمیته حسابرسی شرکت ها، افزایش تعداد مدیران دارای تخصص مالی را در کمیته ی حسابرسی هدف قرار داده است. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول یک سیستم گزارشگری جامع و مناسب می باشد، از ارکان ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم گیری در مورد سرمایه گذاری در شرکت به حساب می آید. در هر رویداد اقتصادی، سرمایه گذاران برای تصمیم گیری نیازمند اطلاعات قابل اتکا هستند. انتشار به موقع گزارش های مالی یک عامل کلیدی برای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و بهبود عملکرد بازار سرمایه است. تاخیرهای مرتبط با انتشار صورت های مالی عدم اطمینان مرتبط با تصمیمات سرمایه گذاری را افزایش می دهد. از دیدگاه سرمایه گذاران، اطلاعاتی قابل اتکا تلقی می شود که یک سازمان

مستقل بر فرایند گزارشگری شرکت‌ها و مرکز ثقل این فرایند یعنی صورت‌های مالی، نظارت نمایند. نمونه‌هایی از این‌گونه سازمان‌های مستقل، مؤسسات حسابرسی می‌باشند (اوسو، ۲۰۱۱).

سهامداران هیاتی از مدیران را برای نظارت دقیق بر تصمیمات مهم شرکت منصوب می‌کنند. این هیات باید راهکارهایی را با نظارت بر تصمیمات مهم در مورد شرکت، برای مسائل سازمانی ارائه کنند. این مدیران بخشی از مکانیسم حاکمیت داخلی شرکت محسوب می‌شوند که کمیته‌ای را برای حسابرسی شرکت تعیین می‌کنند که به بهبود کارایی و بهره‌وری شرکت کمک می‌کند. این کمیته به دلیل نقش آن در موفقیت سازمانی و کمک آن به انجام فعالیت‌های سازمانی اهمیت زیادی دارد و می‌تواند سیاست‌های حاکمیتی شرکت و در نهایت عملکرد شرکت را تقویت سازد (پیتر و هانو، ۲۰۱۷).

ارزش گذاری شرکت‌ها از ضروریات برنامه ریزی برای مدیران و سرمایه گذاران است. ارزش گذاری نمایشگر چگونگی تاثیر استراتژی و ساختار مالی بر ارزش بازار سهام شرکت‌ها است. ارزش شرکت برای سهامداران، سرمایه گذاران، مدیران، اعتبار دهندگان و سایر ذینفعان شرکت در ارزیابی آن‌ها از آینده شرکت و تاثیر آن در برآورد ریسک و بازدهی سرمایه گذاری و قیمت سهام اهمیت به سزایی دارد (زمانی و خریدار، ۱۳۹۲).

کمیته حسابرسی، برای اینکه کارایی لازم را داشته باشد، باید اعضای آن توانایی، استعداد و منابع کافی برای نظارت و ارائه راهنمایی در موقع لزوم در مورد گزارشگری مالی، کنترل‌های داخلی، و مدیریت ریسک داشته باشند (برینان و کیروان، ۲۰۱۵). کریشان (۲۰۰۵) در تحقیق خود نشان داده است که اگر کمیته حسابرسی مستقل بوده و تخصص مالی کافی داشته باشد، بعید است که مشکلاتی در مورد کنترل داخلی داشته باشد. تحقیقات پیشین (دیویدسون و همکاران، ۲۰۰۴) همچنین به این نتیجه رسیده‌اند که سرمایه‌گذاران واکنش مثبتی به کمیته حسابرسی دارند و پس از انتصاب یک متخصص مالی به عنوان کمیته حسابرسی، ارزش شرکت افزایش پیدا می‌کند. همچنین، فارد و همکاران (۲۰۱۰) گزارش کرده‌اند که اثربخشی کمیته حسابرسی و ساختار آن تاثیر مثبت و معنی‌داری بر ارزش شرکت دارد (آلماگوشی و پاول، ۲۰۱۷).

بر اساس تحقیق مونیسی و راندوی (۲۰۱۳)، کمیته حسابرسی رابطه مثبت و معنی‌داری با عملکرد شرکت دارد. این بدان معنی است که شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی می‌توانند انتظار دستیابی به عملکرد بهتر را داشته باشند. چان و لی (۲۰۰۸) در تحقیق خود نشان داده‌اند که ایجاد این کمیته در شرکت تاثیر مثبتی بر ارزش شرکت دارد. زیرا دانش و تخصص کمیته حسابرسی می‌تواند در جلسات هیات مدیره به اشتراک گذاشته شود. همچنین، اطلاعات ارائه شده توسط این کمیته می‌تواند به طور کلی دیدگاه هیات مدیران را نسبت به ارزش شرکت، تقویت سازد. در طرف دیگر، تحقیق خوسا (۲۰۱۷) نشان داده است که استقلال کمیته حسابرسی رابطه منفی با ارزش شرکت دارد، در حالی که برادبوری و همکاران (۲۰۰۶) در تحقیق خود در مورد تاثیر هیات مدیران و اندازه کمیته حسابرسی بر شرکت در سنگاپور و مالزی نشان دادند که رابطه منفی و معنی‌داری بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت وجود دارد. برخی مطالعات نیز نشان داده‌اند که کمیته حسابرسی با ارزش شرکت رابطه معنی‌داری ندارد. رحمان و علی (۲۰۰۶) رابطه‌ای را بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت و در نهایت ارزش شرکت نیافتند. کریم و همکاران (۲۰۱۳) رابطه مثبت و معنی‌داری را از نظر آماری بین کمیته حسابرسی و ارزش شرکت پیدا کردند.

اعضا کمیته حسابرسی با تخصص مالی و استقلال و اندازه، اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش می‌دهند. علاوه بر آن مشخص است که تخصص کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد. تخصص کمیته حسابرسی نقش تعیین کننده اصلی در اثربخشی کمیته حسابرسی دارد (مونا رونی، ۲۰۱۱). گودوین (۲۰۰۳) نیز از این موضوع که اعضا کمیته حسابرسی باید علاوه بر استقلال از مدیریت، دارای تخصص مالی باشند حمایت می‌کند. استقلال و دانش حسابرسی نقش مهمی در ارتباط کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی دارند. علاوه بر آن، اعضا هیئت مدیره نیز تأثیر

مثبتی بر ارزش شرکت خواهند داشت (کلین، ۲۰۰۴). اعضا غیرموظف هیئت مدیره و هیئت مدیره با تخصص مالی به احتمال بیشتری یکی از اعضا کمیته حسابرسی خواهند بود.

یک کمیته حسابرسی مستقل در کنترل و نظارت بر مدیریت، مؤثر است و این سبب افزایش قابلیت اتکا صورت های مالی و افزایش ارزش شرکت می شود. در نتیجه کیفیت اطلاعات حسابداری بهبود می یابد و ارتباط ارزشی اطلاعات افزایش می یابد. اگر اعضا کمیته حسابرسی واقعاً مستقل عمل کنند، اثربخشی آن افزایش یافته و احتمال کشف گزارش ها نادرست مدیریت افزایش می یابد. بنابراین میان استقلال کمیته حسابرسی و مدیریت صحیح رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (مونا رونی، ۲۰۱۱).

با تکیه بر مطالب فوق پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سوال که ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت و کیفیت گزارشگری مالی چه تاثیری دارد؟

پیشینه پژوهش

بذرافشان و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی به مطالعه رویدادکاوی الزامات کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی است. در مطالعات رویدادکاوی، برای به حداقل رساندن اثر سایر رویدادها، تأثیر یک رویداد در یک بازه زمانی کوتاه قبل و بعد از رخداد رویداد مورد بررسی قرار می گیرد. در این راستا، پژوهش حاضر، تأثیر تصویب دستورالعمل کنترل های داخلی و همچنین تشکیل کمیته های حسابرسی بر تحقق اهداف مالی مندرج در دستورالعمل مزبور، شامل قابل اتکا بودن، مربوط بودن و به موقع بودن را مورد بررسی قرار می دهد. نتایج حاصل از بررسی ۲۰۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱ نشان می دهد که تصویب دستورالعمل کنترل های داخلی موجب بهبود قابل اتکا بودن و به موقع بودن گزارشگری مالی شده است. همچنین یافته ها نشان می دهد تشکیل کمیته حسابرسی موجب افزایش قابل اتکا بودن و به موقع بودن می گردد. با این حال تصویب دستورالعمل و نیز تشکیل کمیته حسابرسی، تأثیر معنی داری در مربوط بودن گزارشگری مالی نداشته است. در نهایت، اثر مثبت تصویب دستورالعمل کنترل های داخلی و تشکیل کمیته های حسابرسی از طریق معیار ترکیبی کیفیت گزارشگری مالی مورد آنالیز حساسیت قرار گرفته است. علاوه بر نتایج بالا، یافته های مرتبط با تحلیل مسیر و بارهای عاملی حاکی از دستیابی می باشد در حالی که در شرکت های دارای کمیته حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی بالاتر، بدون صرف نظر کردن از مربوط بودن قابل دستیابی می باشد.

کوکبی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی به بررسی تأثیر کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می پردازد و جامعه آماری در این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ بوده که حجم نمونه با توجه به روش غربالگری و پس از حذف مشاهدات پرت برابر با ۹۴ شرکتی باشد. در این پژوهش کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده تا تأثیر آن ها بر تجدید ارائه صورت های مالی شرکت ها مورد بررسی قرار گیرد. در این پژوهش که از داده های تلفیقی و پانل (تابلویی) با اثرات ثابت استفاده شده، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده های شرکت با استفاده از رگرسیون چند متغیره در سطح اطمینان ۹۵٪ نشان می دهد کارایی عملکرد حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی بر تجدید ارائه صورت های مالی شرکت ها تأثیر معکوس دارد.

جامعی و رستمیان (۱۳۹۴)، در مقاله خود بیان می دارند یکی از نقش های مهم اطلاعات حسابداری مالی کمک به استفاده کنندگان صورت های مالی در قالب پیش بینی های سود آتی شرکت است. از طرفی برای افزایش کیفیت

گزارشگری مالی بهبود نظام راهبری شرکتی موضوعی انکارناپذیر است. یکی از ارکان اصلی راهبری شرکتی کمیته حسابرسی است. درک و دانش اعضای با تجربه کمیته حسابرسی، ارزش گزارشگری مالی و حسابرسی شرکت را افزایش می‌دهند. پژوهش آن‌ها ارتباط تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ویژگی‌های پیش‌بینی سود هر سهم مدیریت را بررسی می‌کند. در این پژوهش داده‌های ۹۵ شرکت پذیرفته شده در بورس تهران که کمیته حسابرسی دارند، جمع‌آوری شد و فرضیه‌ها با استفاده از تحلیل ضرایب رگرسیون، آزمون شده‌اند. شواهد نشان می‌دهد، تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با صحت پیش‌بینی سود رابطه مثبت دارد. به بیان دیگر می‌توان گفت وجود اعضای باتخصص مالی در کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار مدیریت قرار می‌گیرد و پیش‌بینی سود با دقت بیشتری برآورد می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با پراکندگی پیش‌بینی‌های سود ارتباطی منفی دارد.

کامیابی و حبیبی (۱۳۹۵) بررسی تاثیر بین اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. هدف این تحقیق بررسی تاثیر بین اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. قلمرو زمانی تحقیق از ابتدای سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ و قلمرو مکانی بازار سرمایه کشور بورس اوراق بهادار تهران است که بر این اساس داده های مورد نیاز از گزارش فشرده سازمان بورس اوراق بهادار استخراج و دسته بندی شده است. و براین اساس از تعداد ۲۷۹ شرکت، تعداد ۹۹ شرکت به عنوان نمونه آماری این تحقیق انتخاب گردید. در این تحقیق کیفیت گزارشگری مالی به عنوان متغیر وابسته، کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شد. همچنین تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار Excel و Eviews انجام شد. نتایج تحقیق نشان داد بین تخصص کمیته حسابرسی و اندازه شرکت حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، بین اندازه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد و همچنین بین حق الزحمه حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه ای وجود ندارد.

سیدنژاد و همکاران (۱۳۹۵) بررسی نقش کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی. تغییراتی که در سالهای اخیر در کشور های پیشرفته روی داده است موجب افزایش استقلال حسابرسان مستقل در ارتباط با مدیریت در هنگام حسابرسی شده است. یکی از این تغییرات استفاده از کمیته حسابرسی به عنوان عامل نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی است. کمیته حسابرسی یکی از سازوکارهایی است که انتظار میرود در راستای حفظ منافع گروههای مختلف استفاده کننده از اطلاعات حسابداری موثر واقع شود. از طرفی برای افزایش کیفیت گزارشگری مالی، بهبود نظام راهبری شرکت موضوعی انکارناپذیر است. یکی از ارکان اصلی راهبری شرکت کمیته حسابرسی است. دانش و تخصص اعضای کمیته ارزش گزارشگری مالی را افزایش میدهد. پژوهش حاضر در ارتباط با ویژگی کمیته حسابرسی و نقش آن در گزارشگری مالی را بررسی میکند. این مهم در چارچوب مروری بر تحقیقات پیشین و پیرامون ویژگی کمیته حسابرسی انجام میشود. نتایج نشان میدهد که بکارگیری افرادی با تخصص مالی و حسابداری و حسابرسی در کمیته حسابرسی باعث میشود قابلیت اتکای گزارشگری مالی افزایش یابد.

پراویت و همکاران (۲۰۰۹) در تحقیقی به بررسی تاثیر کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. آنها از معیارهایی همچون تجربه، گواهینامه حرفه‌ای، آموزش، ساختار گزارشگری و اندازه کمیته حسابرسی برای ارزیابی کیفیت کار کمیته حسابرسی استفاده نمودند. آنها نشان دادند که کیفیت کار کمیته حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای تاثیر دارد. آنها نشان دادند داشتن گواهینامه حرفه ای و اندازه کمیته حسابرسی تاثیر مثبت و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارد.

نیل و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله‌های با عنوان رابطه بین تخصص کمیته حسابرسی و ارزش بازار سهام و تجدید ارائه سود سهام نشان داد با افزایش قدرت نفوذ هیات مدیره، وجود افراد با تخصص های مالی در کمیته حسابرسی باعث کاهش واکنش منفی بازار سهام به تجدید ارائه سود هر سهم میشود.

جان آل آبرناتی و همکاران (۲۰۱۴)، به بررسی ارتباط بین تخصص مالی کمیته حسابرسی اعضا و به موقع بودن گزارش مالی پرداخته و نتیجه گرفتند که تخصص مالی حسابداری با اطلاعات حسابداری به موقع در ارتباط است. علاوه بر این، تخصص حسابداری به دست آمده از تجربه حسابداری عمومی با گزارشگری مالی به موقع در ارتباط است.

هیشام و همکاران (۲۰۱۴)، به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر افشای داوطلبانه‌ی ۱۴۶ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی پرداختند. متغیرهای توضیحی مورد مطالعه‌ی آن‌ها شامل استقلال کمیته حسابرسی، تعداد جلسات کمیته و اندازه‌ی کمیته حسابرسی بود. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که استقلال کمیته و اندازه کمیته حسابرسی با افشای داوطلبانه رابطه ای مستقیم دارند اما تعداد جلسات کمیته و تخصص اعضای کمیته بر افشای داوطلبانه تأثیری ندارند.

رید و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی تأثیر تغییرات اخیر در گزارشگری حسابرس و کمیته حسابرسی بر کیفیت حسابرسی در بریتانیا پرداختند. معیار آنها برای کیفیت حسابرسی، اقلام تعهدی غیرعادی و تلاش برای تحقق انتظارات تحلیلگران از سود شرکت بود. آنها نشان دادند اگرچه حقالزحمه های حسابرسی بعد از تغییرات اخیر افزایش یافته است، این افزایش با افزایشهای سال قبلی تفاوت بااهمیتی ندارد. بنابراین تغییرات اخیر در نحوه گزارشگری باعث افزایش حق الزحمه حسابرسی نشده است. آنها همچنین شواهدی برای تأثیر منفی تغییرات اخیر بر ارائه دیر هنگام گزارشهای حسابرسی نیافتند. در نهایت آنها دریافتند که تغییرات اخیر باعث افزایش کیفیت حسابرسی و همچنین عدم تحمیل هزینه های اضافی به شرکتها شده است.

الزبان و ساوان (۲۰۱۵) موضوعی را تحت عنوان تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی بررسی کردند. تحقیقات نشان داد که یکی از نقش‌های کمیته حسابرسی بررسی و نظارت بر واکنش مدیریت به توصیه‌ها و یافته‌های حسابرسی داخلی است. این مطالعه در مورد ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و ادراکات اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی شواهد تجربی ارائه می‌دهد. این مطالعه با استفاده از داده‌های حاصل از بررسی حسابرسان داخلی ارشد از شرکت‌های ذکر شده در انگلستان متوجه شد که درک بیشتر اجرای توصیه‌های حسابرسی به شدت به وجود اعضای مستقل کمیته حسابرسی و تخصص اعضا در حسابرسی و حسابداری بستگی دارد. نتایج نیز نشان می‌دهد که ادراکات اجرای توصیه‌های حسابرسی داخلی تحت تأثیر جلسات مکرر بین کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی ارشد قرار می‌گیرد.

آلماگوشی و پاول (۲۰۱۷) به بررسی کمیته ی حسابرسی، ارزش شرکت با کیفیت گزارشگری مالی پرداخته اند. در این تحقیق، رابطه بین ویژگی های کیفیت کمیته حسابرسی (AC)، ناشی از تحلیل مولفه اصلی (PCA) و ارزش شرکت با استفاده از نمونه آماری ۱۲۳۰۱ شرکت فعال در بورس در فاصله سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۲ مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین، کاربرد این ویژگی ها در پیش بینی کیفیت کنترل های داخلی شرکت، گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از وجود رابطه مثبت ومعنی دار بین کیفیت کمیته حسابرسی و ارزش آتی شرکت است که با استفاده از Q توبین متعادل شده صنعت اندازه گیری شد که تایید کننده این دیدگاه بود که ویژگی های کمیته حسابرسی تأثیر معنی داری بر ارزش شرکت دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها پایین است، به احتمال زیاد با مسائلی در مورد کنترل داخلی افشا شده توسط حسابرسان سابق روبرو شوند که می توان به مسئله استاندارد حسابداری، ارائه مجدد صورت های مالی، مسائل مربوط به دیدگاه

حسابرسی، و نواقص و کاستی هایی که اثربخشی کنترل داخلی را تضعیف سازد. همچنین تحقیق نشان داد که شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها ضعیف است، به احتمال زیاد دست به مدیریت سود بزنند، با توجه به وجود خدمات مالیات غیرحسابرسی، وابسته به حسابرس خارجی باشند، و از حسابرسی با کیفیت پایین استفاده کنند. علاوه بر آن، این گونه شرکت ها، به احتمال زیاد گزارش حسابرسی شامل توضیح اضافی دیگر را نیز دریافت خواهند کرد که مجبور به ارائه مجدد صورت های مالی در آینده خواهند شد. برعکس، شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها بالا است، احتمال کمی وجود دارد که با مسائل حسابداری روبرو شوند، به دلیل عدم توافق با حسابرس از وی استفاده نکنند، ارائه صورت های مالی منفی دارند و گزارش حسابرسی شامل توضیح اکتشافی دیگر دارند. علاوه بر آن، یافته ها حاکی از آن بود که کمیته حسابرسی نقش مهمی در نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی دارد. این یافته ها همچنین در مورد برخی از مسائل اقتصادی مربوط به ویژگیهای درون زای شرکت و کنترل که دربرگیرنده ویژگی های حاکمیت سطح شرکتی، نیز است، صادق است، که حاکی از آن است که کیفیت کمیته حسابرسی ارزش افزایشی در ارائه بهتر گزارش گری مالی، و نتایج کنترل داخلی، و از همه مهمتر، ارزش شرکت، دارد.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی اول: بین ویژگی های کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

فرضیه اول: بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم: بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

فرضیه سوم: بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

فرضیه اصلی دوم: بین ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین اندازه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

فرضیه پنجم: بین استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

فرضیه ششم: بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی است، هدف از تحقیق کاربردی به دست آوردن درک یا دانش لازم برای تعیین ابزاری است که به وسیله آن نیازی مشخص و شناخته شده برطرف گردد؛ لذا تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی است. از لحاظ طرح پژوهشی آن از نوع نیمه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی است. از روش پس رویدادی زمانی استفاده می شود که پژوهشگر پس از وقوع رویدادها به بررسی موضوع می پردازد یا از واقعه ای که بدون دخالت مستقیم پژوهشگر رخ داده، فراهم شود؛ افزون بر این امکان دست کاری متغیرهای مستقل وجود ندارد. از لحاظ ماهیت و روش از نوع توصیفی است، پژوهش توصیفی شامل مجموعه روش هایی است که هدف آن ها توصیف وضعیت یا پدیده های مورد بررسی است. این پژوهش از لحاظ استدلال از نوع پژوهش های استقرایی است که با مشاهده اجزایی از جامعه (نمونه) نسبت به ارائه الگویی برای کل جامعه اقدام نماید و همچنین این پژوهش در حوزه پژوهش های اثباتی حسابداری و بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت ها مبتنی است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. علت انتخاب جامعه آماری امکان دسترسی به داده‌های موجود در صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار است. در این پژوهش نمونه مورد مطالعه از طریق روش حذفی سیستماتیک از جامعه آماری انتخاب خواهد شد، به این ترتیب که نمونه آماری متشکل از کلیه شرکت‌های موجود در جامعه آماری است که حائز معیارهای زیر باشند:

≠ سال مالی آن‌ها به ۱۲/۲۹ هر سال ختم شود، تا بتوان داده‌ها را در کنار یکدیگر قرار داد و حسب نتایج آزمون‌های پیش‌فرض، آن‌ها را در قالب‌های تابلویی^۱ یا تلفیقی^۲ به کار برد.

≠ در طول دوره پژوهش، تغییر در دوره (سال) مالی نداشته باشند، تا نتایج عملکرد مالی آنان، با یکدیگر قابل مقایسه باشند.

≠ داده‌های مورد نیاز جهت متغیرهای پژوهش در طول دوره زمانی مورد بررسی موجود باشند، تا در حد امکان بتوان محاسبات را بدون نقص انجام داد.

≠ نماد معاملاتی آنها در بورس، بیش از سه ماه بسته نشده باشد، زیرا در این تحقیق از قیمت سهام شرکت‌ها استفاده می‌شود.

در نتیجه اعمال شرایط و ملاحظات در نمونه‌گیری حذفی سیستماتیک ۱۲۰ شرکت از جامعه آماری جهت انجام آزمون‌ها انتخاب شدند.

مدل و متغیرهای پژوهش

برای آزمون فرضیه فرعی اول:

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACSIZE}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه فرعی دوم:

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACINDEP}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه فرعی سوم:

$$\text{Tobin's } Q_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACFINEXP}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه فرعی چهارم:

$$\text{FRQ}_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACSIZE}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه فرعی پنجم:

$$\text{FRQ}_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACINDEP}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

برای آزمون فرضیه فرعی ششم:

$$\text{FRQ}_{it} = \alpha_0 + \beta_1 \text{ACFINEXP}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{LEV}_{it} + \beta_5 \text{TANG}_{it} + \beta_6 \text{LOSS}_{it} + \beta_7 \text{ROE}_{it} + \beta_8 \text{ORA}_{it} + \beta_9 \text{FCF}_{it} + \beta_{10} \text{AGE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

¹ Panel Data

² Pool Data

متغیر وابسته

ارزش شرکت (Tobin's Q): از نسبت کیوتوبین بعنوان معیار ارزش شرکت استفاده شده است که این نسبت به صورت مجموع ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (Mve) (حاصل تفاوت ارزش روز کل دارایی ها منهای کل بدهی های آن است) و ارزش دفتری بدهی ها (bvd) بر ارزش دفتری مجموع دارایی ها (bva) تعریف می شود. تیم های تحقیقاتی قبلی (کینگ و همکاران، ۲۰۰۸؛ مینگازوا و یوگدو، ۲۰۰۷) نیز از کیوتوبین به عنوان معیار ارزش شرکت استفاده کرده اند.

$$Q = \frac{Mve+Bvd}{Bva}$$

کیفیت گزارشگری مالی (FRQ)

ارایه اطلاعات با کیفیت از اهمیت فراوان برخوردار است چراکه اطلاعات با کیفیت اثر مساعدی بر تصمیمات مربوط به تامین مالی، انجام سرمایه گذاری، اعطای تسهیلات، سایر تصمیمات مرتبط با تخصیص منابع و در مجموع کارایی بازار و اقتصاد خواهد داشت (هیئت تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری، ۲۰۰۸). این امر، در کنار عواملی مانند معرفی مدل‌های اقلام تعهدی غیرعادی، تدوین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی و توسعه پایگاههای داده، سبب جلب پژوهش های فراوانی به حوزه کیفیت گزارشگری مالی (کیفیت) شده است (دی فاند، ۲۰۱۰). مدل کیفیت اقلام تعهدی دیچو و دیچو^۱ (۲۰۰۲) است.

$$\frac{TCA_{j,t}}{Assets_{j,t}} = \varphi_{0,j} + \varphi_{1,j} \frac{CFO_{j,t-1}}{Assets_{j,t}} + \varphi_{2,j} \frac{CFO_{j,t}}{Assets_{j,t}} + \varphi_{3,j} \frac{CFO_{j,t+1}}{Assets_{j,t}} + \varepsilon_{j,t}$$

که در آن:

$TCA_{j,t}$: کل اقلام تعهدی جاری در سال t که از رابطه زیر بدست می آید:

اقلام تعهدی جاری = تغییر در حساب دریافتی + تغییر در موجودی ها - تغییر در حساب پرداختی - تغییر در مالیات پرداختی + تغییر در سایر دارایی ها.

$Assets_{j,t}$: میانگین کل دارایی های شرکت در سال t و $t-1$.

$CFO_{j,t}$: جریان نقد ناشی از عملیات در سال t که از طریق کسر کردن کل اقلام تعهدی از سود خالص قبل از اقلام غیرمترقبه بدست می آید؛

$\varepsilon_{j,t}$: واریانس سه ساله اجزای اخلاص برای هر شرکت به عنوان کیفیت اقلام تعهدی در نظر گرفته می شود.

متغیر مستقل

ویژگی های کیمته ی حسابرسی

برای سنجش ویژگی های کیمته حسابرسی از ۳ شاخص زیر استفاده شده است. همچنین کامیابی و بوژمهرانی (۱۳۹۵) و زارعی و قاسمی (۱۳۹۵) نیز از این معیار استفاده کرده اند.

ACSIZE: متغیر مجازی؛ اگر تعداد اعضای کیمته حسابرسی حداقل سه نفر باشد برابر با یک و در غیراینصورت برابر با صفر خواهد بود.

ACINDEP: متغیر مجازی؛ اگر کل اعضای کیمته حسابرسی مستقل باشند برابر با یک و در غیراینصورت برابر با صفر خواهد بود.

¹ Dechow and Dichev (2002)

ACFINEXP: بیانگر نسبت اعضای کمیته حسابرسی که تخصص مالی (فارغ التحصیل رشته‌های حسابداری و مالی) دارند به کل اعضا.

متغیرهای کنترلی

Size: اندازه شرکت؛ لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها.
LEV: اهرم مالی؛ نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها.
CFO: نسبت جریان نقد عملیاتی به کل دارایی‌ها.
TANG: نسبت دارایی‌های ثابت مشهود به کل دارایی‌ها.
LOSS: متغیر مجازی زیان؛ در صورتیکه شرکت زیان‌ده باشد، برابر با یک و در غیر اینصورت صفر.
Age: لگاریتم طبیعی سال‌های پذیرش در بورس اوراق بهادار تهران شرکت i در پایان سال $t-1$ می‌باشد (استفاده از لگاریتم طبیعی باعث می‌شود تا ضرایب احتمالی این متغیر در مدل تحت تأثیر اثرات مقیاس‌های بزرگ قرار نگیرد).
ROE (بازده حقوق صاحبان سهام): که از تقسیم سود خالص پس از کسر مالیات به حقوق صاحبان سهام به دست می‌آید.
FCF: سود خالص منهای تغییر در دارایی‌های ثابت منهای تغییر در سرمایه در گردش بر کل دارایی‌ها.
ORA: از تقسیم حساب‌های دریافتی بر مجموع دارایی‌ها به دست می‌آید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. نگاره (۱)، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق را نشان می‌دهد. آمار توصیفی مربوط به ۱۲۰ شرکت نمونه طی دوره زمانی ۴ ساله (۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹) می‌باشد.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	چولگی	کشدگی	کمترین	بیشترین
ارزش شرکت	۱,۲۰۸	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۱,۹۲۷	۸,۰۰۹	۰,۰۹۰	۷,۱۸۰
کیفیت گزارشگری مالی	۰,۰۵۲	۰,۰۵۹	۰,۰۰۳	۴,۸۹۰	۳۴,۲۵۰	۰,۰۰۳	۰,۵۱۳
اندازه کمیته ی حسابرسی	۳,۰۸۷	۰,۴۳۱	۰,۱۷۷	۳,۶۷۶	۱۷,۴۸۶	۲	۵
استقلال کمیته ی حسابرسی	۰,۶۹۹	۰,۲۱۷	۰,۰۴۷	-۰,۹۴۵	۵,۴۱۰	۰	۱
تخصص مالی	۰,۷۴۲	۰,۲۴۵	۰,۰۶۰	-۰,۶۸۱	۳,۰۴۲	۰	۱
اندازه شرکت	۱۴,۱۳۳	۱,۳۸۷	۱,۹۲۶	-۰,۸۰۲	۴,۶۰۸	۱۰,۶۷۱	۱۹,۱۰۶
اهرم مالی	۰,۵۵۱	۰,۱۹۴	۰,۰۳۷	-۰,۳۴۹	۲,۵۸۱	۰,۰۱۲	۰,۹۶۴
جریان نقد عملیاتی	۰,۱۳۰	۰,۱۳۳	۰,۰۱۷	۰,۶۱۱	۳,۸۵۵	-۰,۲۱۹	۰,۶۴۲
دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌ها	۰,۲۵۲	۰,۱۷۹	۰,۰۳۲	۱,۰۲۳	۳,۷۲۸	۰,۰۰۰۶	۰,۸۹۵
زیاندهی	۰,۰۸۲	۰,۲۷۵	۰,۰۷۵	۳,۰۳۴	۱۰,۲۰۷	۰	۱
سن شرکت	۲,۸۶۵	۰,۵۴۴	۰,۲۹۶	۱,۱۳۱	۴,۳۵۰	۱,۷۹۱	۴,۳۹۴
بازده حقوق صاحبان سهام	۰,۲۷۱	۰,۲۶۴	۰,۰۷۰	-۰,۵۳۷	۴,۲۴۵	۰,۰۸۵	۰,۹۲۲
تغییر در دارایی	۰,۰۱۵	۰,۲۴۴	۰,۰۵۹	-۰,۳۱۱	۲,۲۸۴	-۰,۶۳۱	۰,۴۷۲
بازده دارایی	۰,۲۲۲	۰,۱۷۰	۰,۰۲۹	۱,۰۴۰	۴,۱۰۳	۰,۰۵۱	۰,۹۹۴

متغیر فراوانی		
درصد	فراوانی	زیاندهی
۹۱,۷۵	۳۸۷	عدم گزارش زیاندهی
۸,۲۵	۳۴	گزارش زیاندهی

اصلی‌ترین ویژگی مرکزی، میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و ویژگی خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر اندازه شرکت برابر با (۱۴,۱۳۳) می‌باشد که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای اندازه شرکت برابر با ۱,۳۸۷ و برای کیفیت گزارشگری مالی برابر است با ۰,۰۵۹ می‌باشد که نشان می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای بیشترین و کمترین انحراف معیار هستند. اگر واریانس صفر باشد تمامی نمونه‌ها دارای مقدار یکسانی هستند. هر چه واریانس بزرگتر باشد مقدار پراکندگی مشاهدات بیشتر است. مشاهده می‌شود متغیر اندازه شرکت دارای بیشترین مقدار واریانس است، بنابراین بیشترین پراکندگی را نسبت به سایر متغیرها دارد.

آزمون مانایی متغیرها

مطابق ادبیات اقتصاد سنجی لازم است قبل از برآورد مدل، مانایی متغیرها بررسی گردد. استفاده از آزمون‌هایی نظیر دیکی- فولر^۱ و فیلیپس- پرون^۲ برای داده‌های پانل توصیه نمی‌شود زیرا قدرت اندکی در تشخیص مانایی دارند. برای حصول اطمینان به آزمون‌های مانایی قوی‌تر در مدل‌های پانل، پیشنهاد می‌شود که داده‌ها را تجمیع^۳ نموده و سپس مانایی بررسی گردد (اندرس، ۱۳۸۶).

برای بررسی وجود ریشه واحد در داده‌های پانل، می‌توان از آزمون لیون، لین و چو، آزمون هاریس و... استفاده کرد که نتایج آن به صورت جدول شماره ۲ خلاصه عرضه می‌گردد.

جدول (۲): آزمون مانایی (هاریس) برای متغیرهای پژوهش

نام متغیر	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
ارزش شرکت	-۷,۹۷۰	۰,۰۰۰۰	مانا است
کیفیت گزارشگری مالی	-۰,۱۸۲	۰,۰۰۰۰	مانا است
اندازه کمیته‌ی حسابرسی	-۷,۰۲۰	۰,۰۰۰۰	مانا است
استقلال کمیته‌ی حسابرسی	-۷,۰۲۰	۰,۰۰۰۰	مانا است
تخصیص مالی	-۷,۰۲۰	۰,۰۰۰۰	مانا است
اندازه شرکت	-۱,۰۳۰	۰,۰۰۰۰	مانا است
اهرم مالی	-۱,۹۸۵	۰,۰۲۳۶	مانا است
نقد عملیاتی به کل دارایی‌ها	-۸,۶۱۱	۰,۰۰۰۰	مانا است
دارایی‌های ثابت مشهود به کل دارایی‌ها	-۰,۸۹۳	۰,۰۰۰۰	مانا است
زیاندهی	-۹,۵۲۷	۰,۰۰۰۰	مانا است
سن شرکت	-۹,۰۹۸	۰,۰۰۰۰	مانا است
بازده حقوق صاحبان سهام	-۴,۶۹۰	۰,۰۰۰۰	مانا است

¹ Dicky Fuller

² Philips Pron

³ pool

تغییر در دارایی	-۱۰,۰۲۷	۰,۰۰۰۰	مانا است
بازده دارایی	-۱۱,۱۲۳	۰,۰۰۰۰	مانا است

با توجه به جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود که سطح معناداری متغیرها کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر مانا بودن متغیرها است. لازم به توضیح است آزمون بعدی به نام آزمون هم جمعی (مانا بودن جملات اخلاقی) انجام شده است که نتایج نشان می‌دهد خطاهای باقی مانده مانا هستند و می‌توان گفت که نیازی به مانا بودن تک تک متغیرها نیست و مدل به صورت هم جمعی مانا است.

نرمال بودن مقادیر خطا

مقادیر خطا باید طبق مفهوم رگرسیون کاملاً تصادفی باشد. در صورتی که مقادیر خطاهای مدل تصادفی باشد میانگین خطاها در سطح مقادیر مختلف متغیر مستقل باید برابر صفر باشد. به بیان دیگر، توزیع خطاهای مدل باید نرمال (با میانگین صفر و واریانس متناهی) باشد. چنانچه توزیع مقادیر خطا در مدل نرمال نباشد، نتیجه می‌شود که سایر عوامل به صورت تصادفی بر بازده سهام تاثیر گذار نیستند. لذا، نتایج رگرسیون چندان قابل اتکا نخواهد بود.

جدول (۳): نتایج آزمون آزمون شاپیرو ویلک (برای جملات خطا)

مدل های پژوهش	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
مدل اول	۲,۶۶۷	۰,۹۷۶	نرمال بودن
مدل دوم	۲,۶۵۰	۰,۹۲۲	نرمال بودن
مدل سوم	۲,۶۸۴	۰,۹۴۸	نرمال بودن
مدل چهارم	۴,۶۶۲	۰,۹۰۶	نرمال بودن
مدل پنجم	۴,۲۵۲	۰,۵۰۲	نرمال بودن
مدل ششم	۴,۵۲۲	۰,۲۰۴	نرمال بودن

طبق نتایج آزمون شاپیرو ویلک، سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می‌باشد و بیانگر نرمال بودن توزیع خطاهای باقی مانده در مدل های رگرسیونی فوق می‌باشد.

آزمون F لیمر (چاو) و آزمون هاسمن

فرضیه آزمون هاسمن به صورت زیر خواهد بود:

H0: اثرات تصادفی

H1: اثرات ثابت

نتایج آزمون F لیمر (چاو) برای فرضیه پژوهش در جدول (۴) ارائه شده است:

جدول (۴): نتایج آزمون اف لیمر (چاو)

نام مدل ریاضی	مقدار آماره آزمون	سطح معناداری آزمون	نتیجه
مدل اول	۲۲,۴۴	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)
مدل دوم	۲۲,۴۴	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)
مدل سوم	۲۲,۴۴	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)
مدل چهارم	۳۹,۲۰	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)
مدل پنجم	۳۹,۲۰	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)
مدل ششم	۳۹,۲۰	۰,۰۰۰۰	تابلویی (پانل دیتا)

با توجه به جدول ۴، چون سطح معناداری آزمون اف لیمر در همه مدل ها کمتر از ۵ درصد است، از این رو رویکرد داده های تابلویی (پانل دیتا) در مقابل داده های تلفیقی (پول) مورد پذیرش قرار می گیرند.

جدول (۵): نتایج آزمون هاسمن

نام مدل	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
مدل اول	۳۸۵,۰۹	۰,۰۰۰۰	اثرات ثابت عرض از مبدا
مدل دوم	۵۷۳,۰۹	۰,۰۰۰۰	اثرات ثابت عرض از مبدا
مدل سوم	۳۱۹,۲۲	۰,۰۰۰۰	اثرات ثابت عرض از مبدا
مدل چهارم	۲۸,۱۳	۰,۰۰۰۹	اثرات ثابت عرض از مبدا
مدل پنجم	۲۰,۸۰	۰,۰۱۳۶	اثرات ثابت عرض از مبدا
مدل ششم	۱۳,۳۹	۰,۱۴۵۷	اثرات تصادفی

با توجه به جدول ۵ چون سطح معناداری آزمون هاسمن در مدل اول تا پنجم کمتر از ۵ درصد است، از این رو اثرات ثابت عرض از مبدا در مقابل اثرات تصادفی مورد پذیرش قرار می گیرند. ولی در مدل ششم سطح معناداری بیش از ۵ درصد است از این رو اثرات تصادفی در مقابل اثرات ثابت عرض از مبدا قرار می گیرند.

خود همبستگی مقادیر خطا

فرضیه های آماری و پژوهش در آزمون به روش والدريج به شرح زیر است:

فرضیه ی صفر (H0): عدم وجود خود همبستگی

فرضیه ی مقابل (H1): وجود خود همبستگی

جدول (۶): نتایج آزمون خودهمبستگی سریالی

مدل های پژوهش	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
مدل اول	۱۸,۹۷۴	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل دوم	۱۸,۹۷۴	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل سوم	۱۸,۹۷۴	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل چهارم	۱۰۴,۵۵۱	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل پنجم	۱۰۴,۵۵۱	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی
مدل ششم	۱۰۴,۵۵۱	۰,۰۰۰۰	وجود خودهمبستگی سریالی

با توجه به نتایج جدول شماره ۶، مشاهده می شود که سطح معناداری آزمون والدريج در هر شش مدل کمتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر وجود خودهمبستگی سریالی است که با استفاده از دستور Auto Crrrelation در نرم افزار استاتا، این مشکل رفع شده است.

فرضیه اول

بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

جدول (۷): تخمین نهایی مدل رگرسیونی اول

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره Z	سطح معناداری
اندازه کمیته حسابرسی	-۰,۰۸۵	۰,۱۳۹	-۰,۶۱	۰,۰۲۹
اندازه شرکت	-۰,۰۱۷	۰,۰۴۴	-۰,۳۹	۰,۶۹۶
اهرم مالی	-۰,۶۰۳	۰,۲۹۱	-۲,۰۷	۰,۰۳۸

۰,۰۶۱	۱,۸۷	۰,۳۲۷	۰,۶۱۲	نقد عملیاتی به کل دارایی ها
۰,۰۰۲	-۳,۰۶	۰,۲۴۲	-۰,۷۴۳	دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها
۰,۰۱۹	۲,۳۴	۰,۱۱۸	۰,۲۷۷	زیاندهی
۰,۰۱۵	-۲,۴۴	۰,۰۷۷	-۰,۱۸۹	سن شرکت
۰,۰۰۰	۴,۹۰	۰,۱۹۰	۰,۹۳۱	بازده حقوق صاحبان سهام
۰,۵۱۹	-۰,۶۵	۰,۱۶۷	-۰,۱۰۸	تغییر در دارایی
۰,۰۴۵	۲,۰۰	۰,۲۳۰	۰,۴۶۱	بازده دارایی
۰,۰۰۰	۳,۶۴	۰,۷۰۴	۲,۵۶۷	عرض از مبدا
سایر آماره های اطلاعاتی				
۴۸ درصد			ضریب تعیین تعدیل شده	
(۰,۰۰۰۰)۸۳,۹۲			آماره والد و سطح معناداری آن	
۲,۲۵۳			دوربین واتسون	

طبق نتایج جدول ۷، مشاهده می شود که متغیر اندازه کمیته حسابرسی دارای ضریب منفی و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و فرضیه اول در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اهرم مالی، دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها، زیاندهی، سن شرکت، بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی دارایی سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط دارند. و مابقی متغیرهای کنترلی دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۴۸ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۴۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۸۳,۹۲ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲,۲ می باشد که مابین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

فرضیه دوم

بین استقلال کمیته حسابرسی کمیته حسابرس و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

جدول (۸): تخمین نهایی مدل رگرسیونی دوم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره Z	سطح معناداری
استقلال کمیته حسابرسی	-۰,۳۱۱	۰,۲۲۸	-۱,۳۶	۰,۰۲۲
اندازه شرکت	-۰,۰۲۷	۰,۰۴۲	-۰,۶۶	۰,۵۱۲
اهرم مالی	-۰,۵۸۰	۰,۲۸۴	-۲,۰۴	۰,۰۴۱
نقد عملیاتی به کل دارایی ها	۰,۶۱۴	۰,۳۲۶	۱,۸۸	۰,۰۶۰
دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها	-۰,۶۹۶	۰,۲۴۶	-۲,۸۳	۰,۰۰۵
زیاندهی	۰,۲۶۷	۰,۱۱۴	۲,۳۳	۰,۰۲۰
سن شرکت	-۰,۱۷۷	۰,۰۷۰	-۲,۵۳	۰,۰۱۲
بازده حقوق صاحبان سهام	۰,۹۴۷	۰,۱۸۴	۵,۱۴	۰,۰۰۰
تغییر در دارایی	-۰,۱۱۵	۰,۱۶۵	-۰,۷۰	۰,۴۸۴
بازده دارایی	۰,۴۹۷	۰,۲۳۹	۲,۰۸	۰,۰۳۸

عرض از مبدا	۲,۶۰۲	۰,۶۵۲	۳,۹۹	۰,۰۰۰
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین تعدیل شده	۴۸ درصد			
آماره والد و سطح معناداری آن	۸۸,۰۵ (۰,۰۰۰۰)			
دوربین واتسون	۲,۳۹۹			

طبق نتایج جدول ۸، مشاهده می شود که متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای ضریب منفی و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و فرضیه دوم در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اهرم مالی، بازده دارایی، دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی، زیاندهی، سن شرکت، بازده حقوق صاحبان سهام، نقد عملیاتی به کل دارایی ها دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط دارند. و مابقی متغیرها دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۴۸ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۴۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۸۸,۰۵ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲,۳ می باشد که مابین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

فرضیه سوم

بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه وجود دارد.

جدول (۹): تخمین نهایی مدل رگرسیونی سوم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره Z	سطح معناداری
تخصص مالی کمیته حسابرسی	-۰,۰۹۴	۰,۱۸۲	-۰,۵۲	۰,۰۳۸
اندازه شرکت	-۰,۰۲۹	۰,۰۴۳	-۰,۶۸	۰,۴۹۷
اهرم مالی	-۰,۵۶۷	۰,۲۸۵	-۱,۹۹	۰,۰۴۷
نقد عملیاتی به کل دارایی ها	۰,۶۰۷	۰,۳۲۸	۱,۸۵	۰,۰۶۵
دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها	-۰,۷۳۳	۰,۲۴۴	-۳,۰۰	۰,۰۰۳
زیاندهی	۰,۲۷۲	۰,۱۱۸	۲,۳۰	۰,۰۲۱
سن شرکت	-۰,۱۸۷	۰,۰۷۶	-۲,۴۶	۰,۰۱۴
بازده حقوق صاحبان سهام	۰,۹۴۰	۰,۱۸۸	۴,۹۸	۰,۰۰۰
تغییر در دارایی	-۰,۱۲۰	۰,۱۶۵	-۰,۷۳	۰,۴۶۶
بازده دارایی	۰,۴۶۴	۰,۲۳۲	۲,۰۰	۰,۰۴۵
عرض از مبدا	۲,۵۲۱	۰,۷۲۳	۳,۴۹	۰,۰۰۰
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین تعدیل شده	۴۸ درصد			
آماره والد و سطح معناداری آن	۸۶,۱۷ (۰,۰۰۰۰)			
دوربین واتسون	۲,۲۸۵			

طبق نتایج جدول ۹، مشاهده می شود که متغیر تخصص مالی کمیته حسابرسی دارای ضریب منفی و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و ارزش شرکت رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و فرضیه سوم در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اهرم مالی، نقد عملیاتی به کل دارایی ها، دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها، زیاندهی، سن شرکت، بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط دارند. و مابقی متغیرها دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۴۸ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۴۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۸۶،۱۷ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲،۲ می باشد که مابین ۱،۵ و ۲،۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

فرضیه چهارم

بین اندازه کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

جدول (۱۰): تخمین نهایی مدل رگرسیونی چهارم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره z	سطح معناداری
اندازه کمیته حسابرسی	۰،۰۰۶	۰،۰۰۳	۱،۹۸	۰،۰۴۷
اندازه شرکت	-۰،۰۰۵	۰،۰۰۱	-۴،۳۰	۰،۰۰۰
اهرم مالی	۰،۰۱۳	۰،۰۱۶	۰،۸۰	۰،۴۲۲
نقد عملیاتی به کل دارایی ها	-۰،۰۰۳	۰،۰۱۲	-۰،۲۹	۰،۷۷۳
دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها	۰،۰۵۸	۰،۰۱۴	۴،۰۲	۰،۰۰۰
زیاندهی	۰،۰۱۱	۰،۰۱۰	۱،۱۱	۰،۲۶۷
سن شرکت	۰،۰۱۳	۰،۰۰۵	۲،۳۹	۰،۰۱۷
بازده حقوق صاحبان سهام	۰،۰۱۳	۰،۰۰۹	۱،۴۳	۰،۰۰۵
تغییر در دارایی	-۰،۰۰۷	۰،۰۰۶	-۱،۰۲	۰،۰۲۰
بازده دارایی	-۰،۰۰۳	۰،۰۰۸	-۰،۴۱	۰،۰۱۹
عرض از مبدا	۰،۰۴۴	۰،۰۲۲	۲،۰۰	۰،۰۴۶
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین تعدیل شده	۷۵ درصد			
آماره والد و سطح معناداری آن	۳۸،۱۲ (۰،۰۰۰۰)			
دوربین واتسون	۲،۲۱۰			

طبق نتایج جدول ۱۰، مشاهده می شود که متغیر اندازه کمیته حسابرسی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و فرضیه چهارم در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها، سن شرکت، بازده حقوق صاحبان سهام، تغییر در دارایی، بازده دارایی دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (کیفیت گزارشگری مالی)

ارتباط دارند. و مابقی متغیرها دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (ارزش شرکت) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۷۵ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۷۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۳۸,۱۲ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲,۲ می باشد که مابین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

فرضیه پنجم

بین استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

جدول (۱۱): تخمین نهایی مدل رگرسیونی پنجم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره z	سطح معناداری
استقلال کمیته حسابرسی	-۰,۰۲۷	۰,۰۰۸	-۳,۲۰	۰,۰۰۱
اندازه شرکت	-۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	-۳,۶۵	۰,۰۰۰
اهرم مالی	۰,۰۰۴	۰,۰۱۷	۰,۲۹	۰,۷۷۴
نقد عملیاتی به کل دارایی ها	-۰,۰۰۶	۰,۰۱۲	-۰,۵۵	۰,۵۸۶
دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها	۰,۰۵۶	۰,۰۱۴	۳,۸۴	۰,۰۰۰
زیاندهی	۰,۰۱۱	۰,۰۱۰	۱,۱۴	۰,۲۵۳
سن شرکت	۰,۰۱۲	۰,۰۰۵	۲,۲۳	۰,۰۲۶
بازده حقوق صاحبان سهام	۰,۰۱۲	۰,۰۰۹	۱,۳۰	۰,۰۳۰
تغییر در دارایی	-۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	-۰,۶۶	۰,۰۰۸
بازده دارایی	-۰,۰۰۱	۰,۰۰۷	-۰,۲۰	۰,۰۱۳
عرض از مبدا	۰,۰۷۲	۰,۰۲۱	۳,۳۵	۰,۰۰۱
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین تعدیل شده	۷۳ درصد			
آماره والد و سطح معناداری آن	۵۱,۸۴ (۰,۰۰۰۰)			
دوربین واتسون	۲,۲۴۲			

طبق نتایج جدول ۱۱، مشاهده می شود که متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای ضریب منفی و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین استقلال کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و فرضیه پنجم در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اندازه شرکت، دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی هاسن شرکت، بازده حقوق صاحبان سهام، تغییر در دارایی، بازده دارایی، دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (کیفیت گزارشگری مالی) ارتباط دارند. ولی مابقی متغیرها دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (کیفیت گزارشگری مالی) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۷۳ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۷۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۵۱,۸۴ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲,۲ می باشد که مابین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

فرضیه ششم

بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

جدول (۱۲): تخمین نهایی مدل رگرسیونی ششم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره z	سطح معناداری
تخصص مالی کمیته حسابرسی	۰,۰۲۹	۰,۰۰۷	۴,۰۹	۰,۰۰۰
اندازه شرکت	-۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	-۴,۴۲	۰,۰۰۰
اهرم مالی	۰,۰۰۴	۰,۰۱۵	۰,۲۸	۰,۷۸۰
نقد عملیاتی به کل دارایی ها	-۰,۰۰۴	۰,۰۱۲	-۰,۳۴	۰,۷۳۷
دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها	۰,۰۵۶	۰,۰۱۵	۳,۷۸	۰,۰۰۰
زیاندهی	۰,۰۱۰	۰,۰۱۰	۰,۹۹	۰,۳۲۳
سن شرکت	۰,۰۱۱	۰,۰۰۵	۱,۸۹	۰,۰۵۸
بازده حقوق صاحبان سهام	۰,۰۱۱	۰,۰۰۹	۱,۱۹	۰,۰۳۰
تغییر در دارایی	-۰,۰۰۵	۰,۰۰۶	-۰,۷۷	۰,۰۲۲
بازده دارایی	-۰,۰۰۲	۰,۰۰۸	-۰,۲۶	۰,۰۲۹
عرض از مبدا	۰,۰۴۳	۰,۰۲۴	۱,۷۹	۰,۰۷۴
سایر آماره های اطلاعاتی				
ضریب تعیین تعدیل شده	۷۶ درصد			
آماره والد و سطح معناداری آن	۴۴,۷۶ (۰,۰۰۰۰)			
دوربین واتسون	۲,۲۹۷			

طبق نتایج جدول ۱۲، مشاهده می شود که متغیر تخصص مالی کمیته حسابرسی دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که بین تخصص مالی کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد و فرضیه ششم در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می گیرد.

متغیرهای کنترلی اندازه شرکت دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها، بازده حقوق صاحبان سهام، بازده دارایی، تغییر در دارایی دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (کیفیت گزارشگری مالی) ارتباط دارند. ولی مابقی متغیرهای کنترلی دارای سطح معناداری بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا با متغیر وابسته (کیفیت گزارشگری مالی) ارتباط ندارند.

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۷۶ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۷۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد برابر با ۴۴,۷۶ و سطح معناداری آن کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. آماره دوربین واتسون ۲,۲ می باشد که مابین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد و نشان از برازش خوب مدل می باشد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

در پژوهش حاضر این نتیجه حاصل شد که بین اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با ارزش شرکت رابطه وجود دارد. همچنین بین اندازه کمیته حسابرسی، استقلال کمیته حسابرسی و تخصص مالی کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی رابطه وجود دارد.

این نتایج مطابق با پژوهش آماگوشی و پاول (۲۰۱۷) می باشد که به بررسی کمیته حسابرسی، ارزش شرکت با کیفیت گزارشگری مالی پرداخته اند. در این تحقیق، رابطه بین ویژگی های کیفیت کمیته حسابرسی (AC)، ناشی از تحلیل مولفه

اصلی (PCA) و ارزش شرکت با استفاده از نمونه آماری ۱۲۳۰۱ شرکت فعال در بورس در فاصله سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۲ مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین، کاربرد این ویژگی ها در پیش بینی کیفیت کنترل های داخلی شرکت، گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی دار بین کیفیت کمیته حسابرسی و ارزش آتی شرکت است که با استفاده از Q توبین متعادل شده صنعت اندازه گیری شد که تایید کننده این دیدگاه بود که ویژگی های کمیته حسابرسی تاثیر معنی داری بر ارزش شرکت دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها پایین است، به احتمال زیاد با مسائلی در مورد کنترل داخلی افشا شده توسط حسابرسان سابق روبرو شوند که می توان به مسئله استاندارد حسابداری، ارائه مجدد صورت های مالی، مسائل مربوط به دیدگاه حسابرسی، و نواقص و کاستی هایی که اثربخشی کنترل داخلی را تضعیف سازد. همچنین تحقیق نشان داد که شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها ضعیف است، به احتمال زیاد دست به مدیریت سود بزنند، با توجه به وجود خدمات مالیات غیرحسابرسی، وابسته به حسابرس خارجی باشند، و از حسابرسی با کیفیت پایین استفاده کنند. علاوه بر آن، این گونه شرکت ها، به احتمال زیاد گزارش حسابرسی شامل توضیح اضافی دیگر را نیز دریافت خواهند کرد که مجبور به ارائه مجدد صورت های مالی در آینده خواهند شد. برعکس، شرکت هایی که کیفیت کمیته حسابرسی آنها بالا است، احتمال کمی وجود دارد که با مسائل حسابداری روبرو شوند، به دلیل عدم توافق با حسابرس از وی استفاده نکنند، ارائه صورت های مالی منفی دارند و گزارش حسابرسی شامل توضیح اکتشافی دیگر دارند. علاوه بر آن، یافته ها حاکی از آن بود که کمیته حسابرسی نقش مهمی در نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی دارد. این یافته ها همچنین در مورد برخی از مسائل اقتصادی مربوط به ویژگیهای درون زای شرکت و کنترل که دربرگیرنده ویژگی های حاکمیت سطح شرکتی، نیز است، صادق است، که حاکی از آن است که کیفیت کمیته حسابرسی ارزش افزایشی در ارائه بهتر گزارش گری مالی، و نتایج کنترل داخلی، و از همه مهمتر، ارزش شرکت، دارد.

≠ با توجه به اینکه تشکیل و استفاده از خدمات کمیته حسابرسی در ایران در آغاز راه خود قرار دارد، می توان انتظار داشت که کمیته ی حسابرسی در شرکت ها به ثبات خاصی نرسیده و اثربخشی آنها در پاره ی از ابهام قرار داشته باشد. ولی با توجه به یافته های پژوهش می توان اذعان کرد که وجود افراد با تخصص مالی و مستقل در کمیته ی حسابرسی منجر به اثربخشی بیشتر آن و در نهایت به افزایش عملکرد مالی شرکت ختم می شود. بنابراین به هیئت مدیره و و سهامداران شرکت پیشنهاد می شود تا در کمیته حسابرسی از افراد متخصص و مستقل استفاده کنند تا علاوه بر اثربخشی بودن بیشتر آن، عملکرد مالی شرکت را افزایش دهند.

≠ پیشنهاد می شود سرمایه گذاران و تحلیل گران هنگام تجزیه و تحلیل صورت های مالی به منظور اتکا به آن برای ارزیابی سهام شرکت و... به عواملی همچون ویژگی های اعضای کمیته حسابرسی توجه کافی داشته باشند.

≠ به هیات مدیره شرکت ها پیشنهاد می شود در انتخاب اعضا این کمیته اثربخشی آنرا مدنظر قرار دهند.

≠ پیشنهاد می شود سرمایه گذاران و تحلیل گران مالی هنگام تجزیه و تحلیل صورت های مالی به منظور اتکا به آن برای ارزیابی سهام شرکت و... به عواملی همچون ویژگی های اعضای کمیته حسابرسی توجه داشته باشند.

پیشنهاد می شود تحلیل گران بازار سرمایه در زمان تبیین عوامل مؤثر بر نوسانات ارزش شرکت ها به رقابت در بازار محصول توجه ویژه ای داشته باشند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که در صنایع متمرکزتر و با رقابت کمتر، میزان ارزش شرکت ها بالاست و این امر می تواند در تصمیمات سرمایه گذاران حائز اهمیت باشد.

منابع

- ✓ بذرافشان، آمنه، حجازی، رضوان، (۱۳۹۴)، رویدادکاوی الزامات کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی، فصلنامه دانش حسابداری، دوره چهارم، شماره ۱۶، صص ۴۵-۵۶.
- ✓ پارساییان، علی، (۱۳۸۱)، تئوریهای حسابداری، دفتر پژوهشهای فرهنگی، چاپ اول.
- ✓ پور زمانی، زهرا، رضا خریدار، احسان، (۱۳۹۲)، تاثیر مالکان نهادی عمده بر ارزش شرکت، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۶، شماره ۴، صص ۷۹-۸۹.
- ✓ تختایی، نصراله، تمیمی، محمد، موسوی، زهرا، (۱۳۹۰)، نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی، فصلنامه حسابداری رسمی، شماره ۱۵، صص ۴۵-۵۶.
- ✓ جامعی، رضا، رستمیان، آزاده، (۱۳۹۵)، تاثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی های سود پیش بینی شده، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۸، شماره ۲۹، صص ۱-۱۷.
- ✓ سیدنژاد فهیم، سید رضا، میراحمدی، سیده لیلا، غلامی، مکرّم، (۱۳۹۵)، بررسی نقش کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار، رشت، دانشگاه لوتران کالیفرنیا، شهرداری رشت.
- ✓ مهدوی، غلامحسین، کرمانی، احسان، (۱۳۹۴)، بررسی تاثیر استقلال هیات مدیره بر رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران، مجله راهبرد مدیریت مالی، سال سوم، شماره یازدهم، صص ۱-۲۶.
- ✓ فخاری، حسین، محمدی، جواد، حسن نتاج کردی، محسن، (۱۳۹۴)، بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره ۴۶، صص ۱۲۳-۱۴۶.
- ✓ کامیابی، یحیی، حبیبی شفیع، رویا، (۱۳۹۵)، بررسی تاثیر بین اثربخشی کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت در هزاره سوم، رشت، شهرداری رشت - دانشگاه فنی و حرفه ای میرزا کوچک صومعه سرا.
- ✓ Abbott, L. J, Park, S & Peters, F (2004) Audit committee characteristics and restatements: Journal of Practice and Theory, pp.47-66
- ✓ Abbott, L., Park, Y. and Parker, S. (2000), The effects of audit committee activity and independence on corporate fraud, Managerial Finance, 26(11), pp. 55-67
- ✓ Bair, N.B., Meyer, S.E., and Allen, P.S. (2006). A hydrothermal after-ripening time model for seed dormancy loss in Bromus tectorum L. Seed Sci. Res. 16: 17-28
- ✓ Balsam, Steven. Jagan, Krishnan. Joon, S Yan. (2003). "Auditor Industry specialization and Earnings Quality". Auditing: A Journal of practice & Theory. Vol 22. No2. pp 71-97.
- ✓ Barth, M.E. and Schipper, K. (2008). "Financial Reporting Transparency". Journal of Accounting, Auditing and Finance, 23: 173-190.
- ✓ Baxter, P. & Cotter, J (2009), Audit committees and earnings quality, Accounting and Finance, Vol. 49 .
- ✓ Bedard, J., Chtourou, S. and Courteau, L. (2004), The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management, Auditing: A Journal of Practice and Theory, 23(2), pp. 13-35.
- ✓ Ben Ali, C. & Lesage, C. (2012). Audit pricing and nature of controlling shareholders: Evidence from France, China Journal of Accounting Research, 6 (1): 21-34.
- ✓ Brennan, N., and Kirwan. C. 2015. Audit committees: practices, practitioners and praxis of governance. Accounting, Auditing & Accountability Journal. 28, 466 - 493.

- ✓ Brown, J., Falaschetti, D. and Orlando, M. (2010). "Auditor Independence and Earnings Quality: Evidence for Market Discipline vs. Sarbanes-Oxley Proscriptions". *American Law and Economics Review*, 12 (1): 39-68.
- ✓ Cadbury Report. (1992). Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance London: Gee.
- ✓ Johnson, T. (2005). Relevance and Reliability Article from the FASB Report Feb. 28.
- ✓ Kamaruzaman, A.J., Mazlifa, M.D. and Maisarah, A.R. (2009). "The Association between Firm Characteristics and Financial Statements Transparency: the Case of Egypt". *International Journal of Accounting*, 18 (2): 211-223.
- ✓ Kend Michael. (2008). Client industry audit expertise: towards a better understanding, *Pacific Accounting Review*, Vol. 20, PP. 49-62.
- ✓ Klein, A. (2004) Audit committee, board of director characteristics, and earnings management", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 33pp. 375-400.
- ✓ Kothari, S. P. (2005) ," Performance Matched Discretionary Accrual Measures". 163-197.
- ✓ Leuz. C, Schrand. C (2009) "Disclosure and the Cost of Capital: Evidence from Firms' Responses to the Enron Shock "National Bureau of Economic Research, <http://www.nber.org/papers/w14897>.
- ✓ Wael Almaqoushi. Ronan Powell (2017) Audit Committee Indices, Firm value, and Accounting Outcomes. Electronic copy available at: <https://ssrn.com/abstract=2959718>.
- ✓ Wright, Ronald MacEwan (2009). Internal Audit, Internal Control and Organizational Culture. School of Accounting Faculty of Business and Law Victoria University. Mei, Cheng & Dan Dhaaliwal (2013), "Does Investment Efficiency Improve After the Disclosure of Material Weaknesses in Internal Control over Financial Reporting", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 56, PP.1-18.
- ✓ Stein, J. (2003), "Agency, Information and Corporate Investment", In *Handbook of the Economics of Finance*, Edited by George Constantinides, Milt Harris and Rene Stulz, Elsevier, PP. 111-165.